

AZ ELŐ EMINESCU

Hetven esztendővel ezelőtt hullott le a román irodalom egérő egy pártatlan fényes tündöklő csillag, a legszebb román versek költője Mihail Eminescu. A csillag kihunyott, de életművének fénye barágyogja az irodalom szerető embereket messze az országhatárokon túl is.

Amikor 1850. január 15-én a család hatodik gyermekeként napvilágot látott, a szabadság napja egész Európában leáldozóban volt. A negyvenéves szabadságharcok mindegyike eljötték és a sötét reakció terjesztette ki hatalmát.

Eminescu aránylag boldogan tölti gyermekkorát, nagy letételekkel és alkotó vágygal indul a középiskolába, nyoma sincs benne a borúlátásnak, hiszen félig még gyermek, de félig felnőtt fejjel is tisztában látja jövőjét.

Százhatvan évvel ezelőtt, amikor már ő keresi meg a nyelvet, találkozik a földesur Románia rideg valóságával. Már alkotó munkásságának első éveiben elismerik, hogy nagy költő, hogy igazi tehetség, de eltűnik, hogy végig járja az élet minden kálváriáját. Életpályája sokban hasonlít Petőfiéhez. A mindennapi kenyértől megpróbalikozik mindenféle munkával. Volt könyvtáros, sugó és színházi küldönc egyaránt. Dolgozott mint korrektor és mint újságíró és ebben a lélek- és idegítő kenyér utáni hajszában volt ideje és ereje, különösen életének déln, hogy halhatatlan, örökéletű versekbe öntse gondolatait, tehetségét.

mint nagy európai kortársai. Verselési módja, stílusa is népi, egyszerű, s éppen ebben az egyszerűségben rejlik utolérhetetlen szépsége, ragyogása. S a helyi, népi találatok állva nem maradnak csak egy népi költője. Saját vallomása szerint: „bennem a világ szíve van, én is érzem, mit ő érez”. E szavaknak adott volna újabb értelmet és lendületet, ha kapcsolatba kerülhetett volna az akkor már hangját hallató

munkásmozgalommal. Eminescu azonban nem ismeri fel teljesen ennek a nagy erőnek a korszakalkotó hatalmát. Bár mindig és mindenkor az elnyomottak oldalán áll s őket buz-

lul még beteg is, akinek legálább hat hónapra pihenésre volna szüksége, hogy magához térjen.

1883 nyarán már annyira elhatalmasodik betegsége, hogy szanatóriumba szállítják, majd Bécsbe küldik. Ott némileg helyrejön, de egy másik barátjához írt levélben éhségről panaszkodik és megemlíti, hogy az akkori hivatalos irodalmi élet vezetői, a Maiorescu is meglátogatta, de egy percnél is kevesebbet időzött nála.

Hosszu huzavona indul meg, hogy miként segítsék Eminescut hivatalosan is, hiszen most már mindenütt nagy költőnek ismerték el. A segítség azonban később érkezik s a költő már nem veheti hasznát. 1889. június 15-én kiadja az alig 39 éves költő életének lángja.

A hivatalos méltóságok elmaradtak csupán egyszerű újsághír adta tudtára a világnak a nagy veszteséget. De a költő nagyságát ez nem csorbitotta. „Nem igazat, hogy mit be-

szélték, Nem ócsárolok, nem dicsérek. Járjatok csak rajta! — ítem Fűt se, taps se száll felétek; Amde senki nem vehet rá, Hogy az ő sípjára lépjek! Vitem, hogy az igazságot Bent a szívekben leljem én meg.”

S ezt az igazat — amire a nép, az elnyomottak szívében talált — fejezte ki halhatatlan verseiben, ezért valjában igazán magának és tisztelt nagy elismerésnek és hálával emléke előtt halálának hevenedik évfordulóján egész dolgozó népünk.

Péterfi Árpád

A mű tükrözze korunk szellemét

Szovjet írók tanácskozásáról

Kétségtelen, hogy a nemrég befejeződött Szovjet Írók III. Kongresszusa a nemzetközi kulturális élet legkiemelkedőbb eseménye volt. A kongresszus dokumentumok és N. Sz. Hruscsov elvtárs beszéde sok értékes és tanulságos gondolatot vetett fel, amely nemcsak a szovjet, hanem a hazai irodalom fejlődésére is minden bizonnyal jótékony hatást gyakorol.

A kongresszuson híven kifejezésre jutott, hogy a szovjet irodalmat egyre szorosabb kapcsolatba kell hozni a valósággal, az élettel. A. A. Szurkov jelentésében a többi között kifejtette, hogy a párt és a nép olyan műveket vár az íróktól, amelyek művészi, meggyőzően örökítik meg a „kommunizmus építő ember jellegét kiakadásának bonyolult folyamatát”.

Igen lényeges az is ahogyan a kongresszus tisztázta az aktualitások kérdését. Nem elegendő a napjaink eseményeiből ihletett téma, mindenekelőtt

arról van szó, hogy mennyire tükrözi a mű korunk szellemét, társadalmunk fejlődésének ragyogó távlatait.

A szocialista realizmus elvét az élet rózsaszín ábrázolását, de elvárja az íróktól, hogy tudásuk, tehetségük legjavát adják korunk nemes eszméitől áthatott, lelkesítő képekben ábrázolják az újnak a régi lelettel aratott győzelmet.

Nagy figyelmet szentelt a kongresszus a pozitív hős ábrázolására is. A szovjet irodalom legújabb kiváló alkotásainak tanulsága szerint korunk hőseinek jellemvonása: odaadás a kommunizmus ügyéért, rátermettség, bátorság, teremtő kezdeményezés. Alaposan megvitatták a kongresszuson a művészi színvonal kérdését is. Amint A. A. Szurkov megállapította a formalista ujtási kísérletek visszatartása még távolról sem jelenti, hogy a szovjet írók ne keresnek lázasan tartalomban és formában egyaránt az új megoldásokat. A művészi színvonal eme-

léseért folyó küzdelem sikere tulajdonképpen a nevelő hatékonyaságát, mélységét biztosítja.

A Szovjet Írók III. Kongresszusa ismételtén beigazolta, hogy a szocialista-realista irodalom sokoldalú kérdéseit közzül az ideológiai tájékozódás a legfontosabb. Kudarca feladat a revizionisták által kiűzött, hogy befektetők a szocialista-realista alkotási módszer. A szovjet írók kifejezték elhatározásukat, hogy továbbra is elsősorban harcolnak a legújabb ideológiai veszély, a revizionizmus ellen. Tudatában vannak, hogy művészi, alkotói munkájuk sikerének biztosítéka az ideológiai felkészültség, a marxizmus-leninizmus iránti hűség, a dolgozó nép életével való kapcsolat, a szovjet társadalom fejlődési törvényeinek és nagyszé- perspektíváinak helyes értelmezése.

(—s—r)

Új egyetem-új emberek

A temesvári egyetem

menis régen elhangzott a tanév utolsó előadásának végén jelző csengőszó. A tájékozatlan ember azt hiszi, hogy ilyenkor csak a vizsgák napjára népesedik be az egyetem. Pedig nem így van. A tanterem, tanulószobák népesek. Egyik másik ajtón ott a figyelmeztetés is: Ne zavari, tanulunk. A faluján, hirdetőtáblákon ilyen feliratokat találunk: Konzultációs óra 7-9 óráig; minden délután 5-7 óráig; zömmel mechanikából. Vizsgák előtt külön összejelölő szeminárium.

Még inkább benépesedtek a vizsgáló-időszakban a könyvtárak. A békés csendben vasos könyvekben lapoznak az egyetemisták. Ahol van még egy-egy lejezet a vizsgálóanyagból, átnevezik a bibliográfiát s aztán indulnak számolni a vizsgák munkájukat.

A műegyetem elektrotechnikai karán az ország szinte minden vidékéről találunk fiatalokat. Szocialista országunkban szélesre tárultak az egyetemek. Főiskolák kapui, a munkás-paraszt ifjak előtt. Népi demokratikus rendszerünk biztosítja a tanulási lehetőségeket s tehetséges ifjak számára. Korábban felszerelt főiskolákon tanulnak, sokoldalú embereké válnak a mai fiatalok, akiknek a szülei a múltban nem is gondolhattak főiskolára.

Az egyetemen ifjusága nem felejt el dolgozó népiünk áldozatát. Komoly munkát végez s most az eredmények számbavételkor bebizonyítja: kiérdemelte a bizalmat Számot ad arról, hogy nem fecsérelte el fölöslegesen az egyetemen el-

töltött négy-öt esztendőt.

Nem felejtik ezt az elektrotechnikai kar diákjai sem. A kar aránylag rövid múltja tekintetbe véve, 1948-ban, a tanügyi reform évében alakult, a régi elektromechanikai kar kettéválása alkalmával. Kezdetben eléggé mostoha körülmények között indult a kar önálló életre. Csupán három laboratóriummal rendelkezett, most azonban már hét laboratóriumban végezhetik a kísérleteket a diákok és újabb két laboratórium építkezési munkálatai folynak. A laboratóriumok felszerelése is hiányos volt. Igen nagy segítséget nyújtottak felszerelésben az územek, a CFR műhely, az ICOT, a resciai Élelmiszeripari kombinát. A felszerelés gyarapodását segítették elő a különböző pályamunkák is. Számos gép, felszerelés található a laboratóriumokban, amelyek a diákok szorgalmas munkájáról, alapos felkészültségéről tanuszkodnak.

Mivel nem lehet jó szakember az, aki nem képezi szüntelenül magát, nem olvassa el a legújabbban megjelent tudományos munkákat, a diákok rendszeresen látogatják a könyvtárat, sokat olvasnak s a tudományos körökben kifejtett tevékenységükkel is gyarapítják ismereteiket. A tudományos tevékenység feladataira a Diák-egyesületek Szövetségének második országos konferenciáján Gh. Gheorghiu-Dej elvtárs mutattott rá: „A tanterület és a diákegyesületek vonjanak be minél nagyobb számú főiskolai hallgatót a tudományos tevékenységbe és — ami rendkívül fontos — a tudományos kutatások során tartsák szem előtt a vállalatok és a mezőgazdasági egységek konkrét termelési kérdéseinek megoldását — ez léven a legfontosabb kritérium a főiskolai hallgatók által végzett tudományos munka hatékonyságának elbírálásánál”.

Az egyetem vezetésénél nem téveszt szem elől ezeket a szempontokat. Ezért széleskörűen bekapcsolja az ifjúságot a tudományos munkába. A körök szervezési kérdéseinek megoldásában igen nagy segítséget nyújtanak a pártiszervezetek, az IMSZ-szervezetek és a diákszövetség. A tudományos munka arra szolgál, hogy a főiskolások kiegészítsék az előadásokon szerzett elméleti ismereteket. Itt a közös vitákon alkalmuk nyílik megbeszél- ni az egyes tudományos tétele-

ket. A tudományos munkák alkalmával sikerül a diákoknak különböző gyakorlati kérdésekkel megismerkedniük. Így például elkészíthetnek különböző felszereléseket a laboratóriumok számára, de sok esetben az územek bízzák meg az egyetemet bizonyos felszerelések elkészítésével.

De hát kik is ezek a diákok, akik az elektrotechnikai kar, az egyetem hírnevét öregbítik? Számos olyan fiatal van közöttük, akik közvetlenül a termelésből jöttek az egyetemre. Bizony, nem volt könnyű megszokni az egyetemi munkát. De a kar vezetősége külön figyelemmel kísérte ezeket a diákoknak tanulási előmenetelét, konzultációs órákat tartottak számukra valahányszor szükség volt rá. Őt tanuló mellé beosztottak egy tanárt, aki mindenben segítette a fiatalokat, akik ma igen szép eredményről számolhatnak be. A munkapadot az egyetemi padokkal cserélte fel Elek László negyedéves hallgató is. Városunkból, a Dimitrov územekből került az egyetemre. A négy év alatt komolyan dolgozott. Társai bizalmuk és szeretetük jeléül megválasztották a diákszövetség elnökévé. Szorgalmas tanuló. Tavaly, a nyári szünidőben a Magyar Népköztársaságban járt tapasztalatgyűjtésen. A ploiesti Baltac Vasile második éves, szintén munkásifjú. Szorgalmával, országos hírre tett szert: az országos számtan- olimpián első díjat nyert. Pascariu Valeria szintén második éves. Iasi születésű, de városunkból az Aranyoktatási Vállalatból került az egyetemre. A szakmai munkán kívül igen lelkes a társadalmi munkában is, a kar diákszövetség tagja.

Az elektrotechnikai kar tanulói ilyen emberek. Munkát dolgozó nép bizalmára s nemcsak a munkahelyükön szolgálják majd hazájuk, népi ügyét. Új emberek a mai egyetemisták. Elek László és a többiek, azok is, akik néhány évvel ezelőtt végeztek el az egyetemet s ma megbecsült mérnökök, állami díjjal kitüntetettek, mint Mosneag Ioan és Breisach Paul, a szatmárnémeti Tractorul gyár mérnökei, Sacelean Traian és Dan Teodorescu az Electromotor mérnökei...

Az új egyetemek új, ártudatos embereket nevelnek szocialista társadalmunk számára.

Czakó Margit

Megjelent az IGAZ SZÓ júniusi száma

Szemlért Ferenc: Eminescu-hoz (Vers). Demostene Botez: Levél (Vers). Farkas Dénes fordítása). Mihai Beniuc: Eminescu, a nép költője (Tanulmány). Mihail Eminescu: Verssek (Franyó Zoltán fordítása). Farkas Dénes: Két Eminescu-vers tolmácsolása. Kiss Jenő: Barátság, szerelem. Horváth István: Három vers. Kovács György: Nyitott ablak (Regényrészlet; II. rész). Kiss Jenő: Piros fa (Vers). Remus Luca: Néhány hét Sarulesti-ben (Riport; Nagy Bálint fordítása). Jánosváry György: Fordított

műhelye — Latin-amerikai költők. Galina Nykolajeva: Az első hó (Regényrészlet; Vincze Ferenc fordítása). FORUM. Iszak József: A valóság teljesebb ábrázolásáért. Nagy Pál: Az emlékezés hangszerén... Jánosváry György: Vállalkozás és eredmény. ANYAG ES ADAT. Kakassy Endre: Eminescu, a vándorszínész. SZEMLE. A szovjet írók kongresszusa. Oláh Tibor: Teljes magyar Eminescu! János János: Költemény a tengerről. Világirodalmi szemle.

Jó éjszakát!

Fzernyi álmos kis madárka
Jéskén lel átlátó tanyát,
elrejté lombok lengé sárá; —
Jó éjszakát!

Sóhaját a forrás, néha csobban,
a sötét erdő bolygat —
Virág, jú: szendereg nyugodtan.
Szép álmokat!

Egy hatyu ring a tó vizében,
Rúdos-homályba andalog;
Rúgassák mély dombra szépen
Kis angyalok!

Tündérpompájú éjt tájon
Jéskét az ezüst holdvilág;
Összhang a föld, egy édes dóm...
Jó éjszakát!

Dsida Jenő fordítása

KRITIKUSAIMHOZ

Ezer virág az ágon,
Ne várj mind gyümölcsöt tőle;
Eletért bár mind kopogtat,
Sok leluh meddón belőle.

Könnyű verset írni, hogyha
Semmi gondolat a mélyén;
Rakj csak üres szöveget sorba
Ugy, hogy rim legyen a végén...

Am mikor szívednek annyi
Szemvedélye, elő vágya
Zug agyadban s valamennyi
Sürgel, hogy hallgass szavára.

Mikor mind azért kopogtat
Ajtádon a gondolatnak,
Hogy virágként hűd a szónak,
S lelu ruháját rá a szónak.

Mikor kinéz, hogy sajátos
Eleted és annyi vágya

Rátalál-e hideg szemű
Melegszióú bírájára;

Akkor, ó — úgy érzed, menten
Rúgassák az ég fejedre:
Hol leled épp azt a szót, mely
Igazságod kifejezze?

Bírád! Szóvirággal
Melynek magvát nem kapod —
Könnyű verset írni, hogyha
Semmi nincs, mit mondanod.

Kacsó Sándor fordítása

Nagyszabású filmbemutató

Huszonöt ország fővárosában, köztük Moszkvában és Pekingben egyidőben mutatják be Stanley Krammer új filmjét. Az angol film 1964-ben játszódik le és a feltételezett atompusztítás tragédiáját eleveníti meg. A film a korszerű technika minden vívmányának és eszközeinek felhasználásával készült.

Fred Astaire filmszínész, aki egy atomtudóst alakít a filmben így nyilatkozott: „Mi színeszék ezzel a filmmel harcolunk a háború ellen és követeljük az atommegnyer betiltását.”

mozaik

Nyikolaj Cserkasov a Don Quijote című szerepének alakításáért és Juhetta Massina olasz filmszínésznő a Kabirjai éjszakák című filmben alakított szerepéért megkapták a kanadai filmipar nagydíját.

Több, mint kétezer régi kéziratot, köztük Abul Kasim tadzi költő régi arab írással írott műveit fedezte fel a türkmén Tudományos Akadémia egyik expedíciója.

A fővárosba érkezett Pavel Nyikiforovics Gavrilenko festőművész, a Bjelorusz SzSZK Képzőművészeti Szövetségének elnöke és Andrej Onofrijevic Bombel szobrász, hogy részt vegyenek a Bjelorusz Kultúra és Művészet Nipjai keretében országunkban sorra kerülő rendezvényeken.

Hivatalos kimutatások szerint Olaszországban az irástudatlanok száma öt millió. Százötvenezer tanító van állás nélkül.

Az egyetemi hallgatók fővárosi Grigore Preoteasa kulturális házában a bukaresti Parhon

Egyetem magyar katedrájának hallgatói szép sikert arattak a Ludas Matyi bemutatásával. Az előadásnak külön érdekessége, hogy a darabban magyarul most tanuló diákok is felléptek.

Május 10 óta több mint 20 pekingi moziban dokumentumfilmet mutatnak be a tibeti lázadás leveréséről. Az első két napon több mint 320 ezer ember nézte meg a filmet.

A fővárosi C. Nottara színház a napokban mutatta be Paul Everac hazai szerző Nyitott ablakok című darabját, amely a vajdahunyadi acélöntő életét és munkáját eleveníti meg.

A napokban vltatják meg öt fővárosi kulturális 30 festő által készített freskó-terveit. A művelődési házak díszítő munkái augusztus 23-ig befejeztek.

Jean Renoir francia filmrendező Reggeli a szabadban címmel filmet készített Renoir világáról. A filmrendező Renoirnak, a festő Renoir édesapja volt.

CSÁSZÁR ÉS PROLETÁR

(Részlet)

Sötét lebu! zugában, lapos padon szorongva,
Hód a nap maszáttól vós ablakon hat át,
A hosszú asztaloknál komor csapat borong ma,
A plebsz elnyúlt virága, kit ütön-üz a gondja, —
Kivert raj ez, hitetlen szemében ég a vúd.

„Ti azt mondjátok — így szól az egyik — fény
[az ember
E földön, mely keserűvel és kinnal van tele?
Belőle egy vakító és tiszta szikra sem ver,
Sugára szennyes, úgy mint a Föld, e
[jörtelemmel
Megtelt golyó, hol urként parancsol érdeke.

Igazság? mit jelent ez? a gazdagok s erősek
Vagyonnal elkerítik s a törvényűt illetik
Lazított kincsekre; viszályt viszályra szönek,
Mildat rajbakának csupán gyótrleme nő meg,
Mert életük robotját igába kergetik.

Sokan gyönyörben élnek, pazarlón és ledéren,
A vig napok s az örök mosolyra nyílnak ott;
Kupákban csák ó-bor; a kerlek zóldje télen;
Nyaranta ünnepélyek hójeide hegyvidéken, —
Nappalról éjt csinálnak, — az éjből meg napot.

Erényük nincs, hisz' erről csak nektek
[prédikálnak,
Mert kell a kar, míg izmos és kell a friss erő,
Mert kell, ki még igát huz a honnak és,
[kírdálnak,
Es kellene, kik értük csaták tűzébe szállnak;
Mert míg ti vérbe veszték, hatalmuk egyre nő.

Nagyhatalmu flották, a hadiok csapata,
Királyok koronája, mely homlokukra kell,
A zsebrákok profíja, pazar halomba rakva, —
Csupán az elbűvölt nyomorgóit fosztogatja,
Mind izzsádsága bérét rabolja tőle el.

A vallás? — ók kóhították e frázist rab-
[szíveknek,
Az urné ezzel oly sok nyakat járomba nyom;
Ha nektek túlvilági reményem nem ízel meg,
[se vigásd
Viselnek ti átkát, mint ha igaz-barom?

Látástokat sosem-volt szent árnyakkal vakítják,
Altatnak, hogy ti tulnan kapok jutalmakat,
Nem! mert a lét kihunyán nem lesz gyönyör,
[se vigásd
Kik földi sorsuk oly sok baját jenékié ütök,
Ott tul semmire kapnak, ki holt — az holt [marad

Csak szólam ez, hazugság, az állam léta'pja,
Es nem természetes rend, hisz' önkényből ered;
Csak védd javuk, hatalmuk és jöletük, te balga,
Kezdedbe kardot adnak, hogy sújts le
[önmagadra,
Te onsd a véred értük és öld testvéreidet.

Miért lennétek a hitvány vagyon raboszlóképe,
Ha munkátok fejében kenyérre sem maradt?
Mért kaptatok nyomort és halálos hót cserébe,
Míg ok a mennyben élnek, mulatoa és kenyérlve,
S meghalni rá sem érnek a sok gyönyör miatt?

El is felejtétek tán, hogy szám s erő tiétek?
Akarni kell, s a földet ti osztjátok fel itt.
Ne rakjátok falat már a kincsek rejtekének,
Ti ütök majd mögötök, ha egyszer észreértétek
S ti is élvezni vágytok az élet élvezet.

A dasklókat óvja a törvény és hatalma,
Ök habozolják a nektárt, öök mindaz, mi kell;
Virágzó lányok ezért a kéjenc-had legalla
Hiszékeny eszközöként vad orgiákba csalja,
Szüz bájukat kivénhedt gazok senyvesztik el.

S ha kérdeznétek akkor, hogy béretek mi
[lést?
Robot, — miből az urné gyönyörben juldokol.
A bér — örök rabélet, sós könny avas kenyéren,
A meggyalozott lányok szegény fejére szegyen.
Ott minden kincs — itt semmi; ott mennyi —
[emitt pokol.

Fütyölnek ok a jogra! — erényük léha érve:
Ha van, mi kell... A törvény csak nektek
[szándotot.

A büntetések átka csak rátok van kimerve,
Lesujt a kézre, hogyha derús javakhoz érne,
A legszörnyűbb nyomornak sem ad bocsánatot.

Törjétek össze végre a jogtörő uralmat,
Mely mindent kétfelé oszt: itt dus, ott

[nincstelen.
Ha már, ki egyszer meghalt, jogos bért ugye
[kaphat:
Vegyétek el e földön a megszolgált jutalmat,
Itt mind, de mind egyenlő, testvériség legyen!

Franyó Zoltán fordítása

